

ELS CONEIXEMENTS DE CATALÀ A LES ILLES BALEARS SEGONS EL CENS DE POBLACIÓ DE L'ANY 2001

Joan MELIÀ I GARÍ
Universitat de les Illes Balears

1. INTRODUCCIÓ

Les dades globals sobre coneixements de llengua catalana de la població de les Illes Balears de què disposam han estat obtingudes en tres moments diferents, que cobreixen, en total, quinze anys. Ens referim a les dades recollides amb el Padró municipal d'habitants de 1986 i amb els censos de població dels anys 1991 i 2001. Per tant, exceptuant el qüestionari del Padró municipal de 1996, que no va incorporar preguntes sobre la llengua, tenim a l'abast les mateixes fonts que a les altres comunitats.

Amb les dades sobre coneixements lingüístics referides a aquests tres moments, d'entrada semblaria que disposam d'un bon baròmetre per determinar el procés que segueix el canvi lingüístic a les Illes Balears. Però no és així. En general ens hem de continuar guiant per les percepcions que, com a ciutadans, ens arriben del nostre contacte amb la realitat social.

No cal estendre's gaire en les limitacions que suposa usar eines com aquestes. Per una banda, en el nostre cas només proporcionen informació sobre coneixe-

ments lingüístics declarats pels mateixos ciutadans o per familiars seus (en el cas que el qüestionari l'empleni un membre de la unitat familiar). Per tant, a part de no recollir informació sobre els usos, la informació que s'obté no fa referència al que passa realment, sinó al que declaren els ciutadans sobre ells mateixos. En segon lloc, el fort creixement de la població, basat principalment en la immigració al·loglota, juntament amb els més de deu milions de turistes anuals i els estrangers que tenen residència estacional a les Illes Balears, fan més complexa la situació, ja que hi afegeixen una mobilitat social constant que dificulta la recollida òptima de dades.

Aquests factors, amb més o menys intensitat, són comuns a tot el territori lingüístic i, per tant, han de ser tinguts en compte pertot. A les Illes, però, hi ha un altre factor que provoca distorsions en la informació sobre coneixements lingüístics obtinguda mitjançant enquestes. Ens referim a la qüestió de la identitat i la denominació de la llengua. És sabut que no existeix cap nom popular que englobi els parlars de totes les Illes (el terme *balear*, per referir-se a la llengua, és gairebé insòlit) i que els redactors de l'Estatut aconseguiren, encertadament, denominar-la *atalà*. Així i tot, en l'actualitat, aquesta qüestió encara origina polèmiques fonamentades en prejudicis i, tal com s'ha vist en les darreres campanyes electorals, és una qüestió que determinats partits no eviten revifar per introduir crispació política i social si preveuen treure'n rèdit electoral immediat. L'ús normal de la designació *llengua catalana* per referir-se a la llengua de les Illes Balears, que ha tingut inqüestionables beneficis en molts d'aspectes, presenta un inconvenient a l'hora de recollir dades lingüístiques, perquè introdueix esbiaixaments, sobretot en relació amb la capacitat de parlar-la, a causa del rebuig que el terme *atalà* provoca en una part de la població, com ja hem demostrat en altres ocasions.¹

A part de tota aquesta problemàtica, encara s'hi afegeix una altra dificultat de tipus metodològic: en cap dels tres qüestionaris s'ha utilitzat la mateixa fórmula per preguntar sobre els coneixements lingüístics, la qual cosa dificulta la comparació dels valors de les tres enquestes. En el qüestionari del Padró del 1986 es feia referència als coneixements de «la llengua de la comunitat autònoma»; el del Cens del 1991 es referia a «la llengua catalana»; el del 2001, en un intent de minimitzar els inconvenients de les altres dues formulacions, a «la llengua catalana (varietats balears o altres)».

A més, com intentarem demostrar a la darrera part d'aquest article, sembla que en les dades lingüístiques del Cens del 2001 hi ha contradiccions evidents que les fan poc fiables.

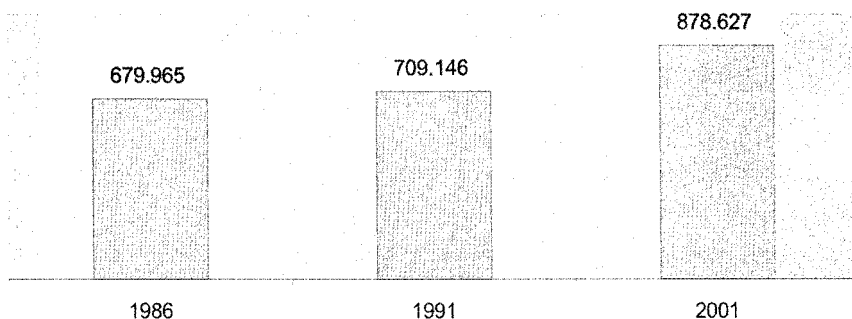
---

1. Melià, 1991.

2. LA POBLACIÓ DE LES ILLES BALEARS ENTRE 1986 I 2001

Entre l'any 1986 i l'any 2001, les Illes Balears han experimentat canvis de tota mena que incideixen directament sobre el context sociolingüístic. Per una banda, la població s'ha incrementat de manera molt notable, sobretot a causa de l'aportació dels moviments migratoris. S'ha passat de 679.965 habitants a 878.627,² la qual cosa suposa un creixement de quasi el 30% (vegeu el gràfic 1).

GRÀFIC 1. Evolució de la població de les Illes Balears entre 1986 i 2001. Font: IBAE.

L'aportació de la població autòctona a aquest creixement ha estat baixa, cosa que es manifesta durant aquest període en una pèrdua progressiva del seu pes relatiu en el conjunt (vegeu el gràfic 2). El tant per cent de població nascuda a les Illes Balears ha disminuït en quasi deu punts: ha passat de representar el 71,3% (1986) al 62,1% (2001). A més, per poder avaluar adequadament el procés de canvi sociolingüístic, també seria convenient poder tenir en compte la proporció d'immigrants de segona generació que hi havia el 1986 en relació amb la que hi havia el 2001.

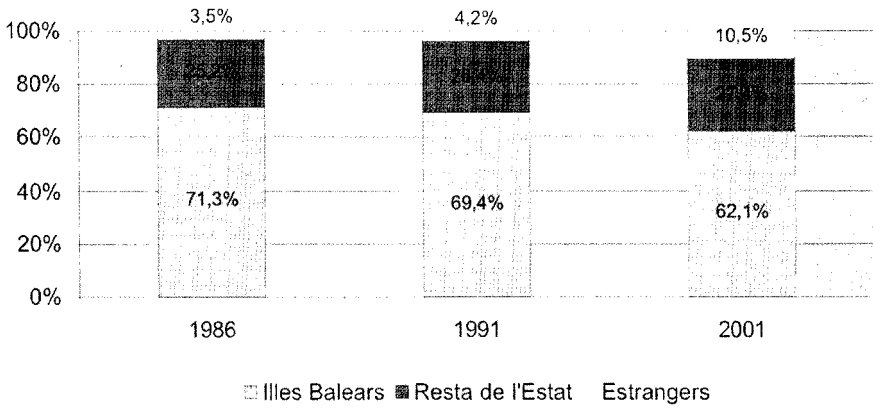
A l'augment de la proporció de persones nascudes fora del territori de les Illes Balears, en els darrers anys s'hi ha d'afegir un important increment de la diversitat d'orígens. A començament de l'any 2001, els ciutadans de la comunitat autònoma procedien de més de cent seixanta estats i aportaven, pel cap baix, més de vuitanta llengües maternes diferents.

En aquest sentit, també convé tenir en compte que hi ha un gruix important de persones, sobretot procedents de la Unió Europea, que tenen establerta a les Illes una residència temporal. A més, el nombre de turistes que visiten les Balears ha experimentat una variació important: dels 6.130.000 de l'any 1986, s'ha passat als 10.263.220 de l'any 2003,³ xifra equivalent a la població insular multiplicada per deu.

2. <http://www.caib.es/ibae/ibae.htm>.

3. Conselleria de Turisme, 2004.

GRÀFIC 2. Origen de la població de les Illes Balears. Evolució entre 1986 i 2001. Font: IBAE.

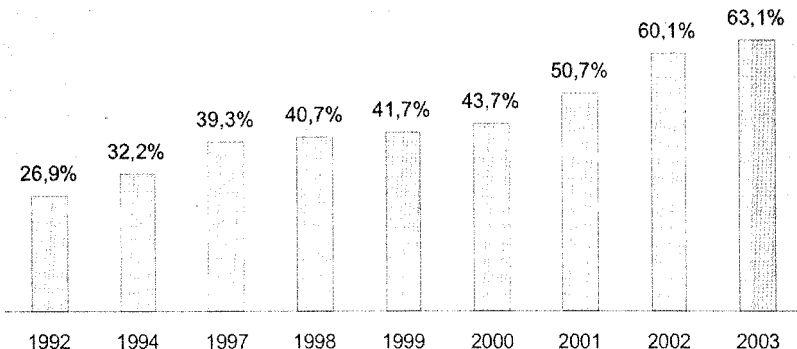

3. ALGUNES DADES LINGÜÍSTIQUES REALS ENTRE 1991 I 2001

Abans d'entrar en l'anàlisi de les dades del Cens del 2001, pot ser oportú veure breument què ha passat durant aquests anys amb algunes dades que fan referència, no a declaracions, sinó a usos lingüístics reals, les quals també són una aportació més al dibuix del panorama de la situació que vivim.

Una de les evolucions que més s'ha seguit, encara que amb una certa irregularitat inicial, és la de l'ús del català a les proves de selectivitat (vegeu el gràfic 3). En aquest cas, l'increment de l'ús del català és evident, amb una inflexió positiva en els darrers anys. Així i tot, s'ha de tenir en compte que aquestes dades es refereixen a una part reduïda de la població jove (la que arriba a les proves de selectivitat) i únicament fan referència a la resposta lingüística que donen en un context marcadament favorable al català (tots els exàmens hi estan redactats).

GRÀFIC 3. Evolució de l'ús del català a les proves de selectivitat entre 1992 i 2003. Font: Servei Lingüístic de la UIB.

És obvi que l'escolarització ha tingut una incidència decisiva en l'increment del coneixement —i, en aquest cas concret, de l'ús— de la llengua catalana. En dos estudis fets durant els cursos 1999-2000 i 2000-2001 (DGPL, 2000 i 2001) es va veure que, de manera general, es podia assegurar que tots els alumnes que acabaven l'ensenyament obligatori amb l'assignatura de llengua catalana aprovada tenien, com a mínim, uns coneixements equiparables al nivell A de la Junta Avaluadora de Català, i els que acabaven amb una nota de notable o excel·lent, al nivell B. Entre l'alumnat que acabava el batxillerat, la constatació és que els qui obtenien entre un cinc i un set posseïen un nivell equiparable al B, i els qui acabaven amb una nota igual o superior a vuit tenien un nivell equivalent al C. Aquestes conclusions es traslladaren a una ordre que regulava les homologacions dels estudis d'ESO i batxillerat amb els certificats de la Junta Avaluadora de Català.⁴

D'altra banda, també és indicatiu de l'evolució dels coneixements de llengua catalana el nombre de certificacions expedides per la Junta Avaluadora de Català (vegeu la taula 1), que ha anat creixent a mesura que aquests coneixements eren reconeguts com a mèrit o com a requisit per poder accedir a la funció pública. Cal tenir en compte que, a part de la Junta Avaluadora de Català, hi ha altres organismes que també expedeixen títols (com, per exemple, l'Institut Balear de l'Administració Pública).

Són, com es pot observar, dades molt parcials i sectorials, però, en aquest cas, totalment objectives i que poden afegir un punt de vista més a la valoració del procés del canvi lingüístic a les Illes Balears.

TAULA 1. Certificats emesos per la Junta Avaluadora de Català. ⁵ Font: JAC.										
562	568	489	613	1625	2265	2890	2970	3284	3736	3602

4. DADES LINGÜÍSTIQUES D'UNA ENQUESTA DE L'ANY 2002⁶

Abans d'entrar a valorar el Cens del 2001, convé esmentar una enquesta posterior (feta el juny del 2002) que va recollir dades lingüístiques sobre la població de les Illes Balears amb dret a vot. Aquesta enquesta, que ja ha estat analitzada de forma detallada,⁷ pot servir de contrapunt als resultats que ens dona l'avalua-

4. Ordre de 14 de maig de 2002, publicada en el *Butlletí Oficial de les Illes Balears* del 28-05-2002.

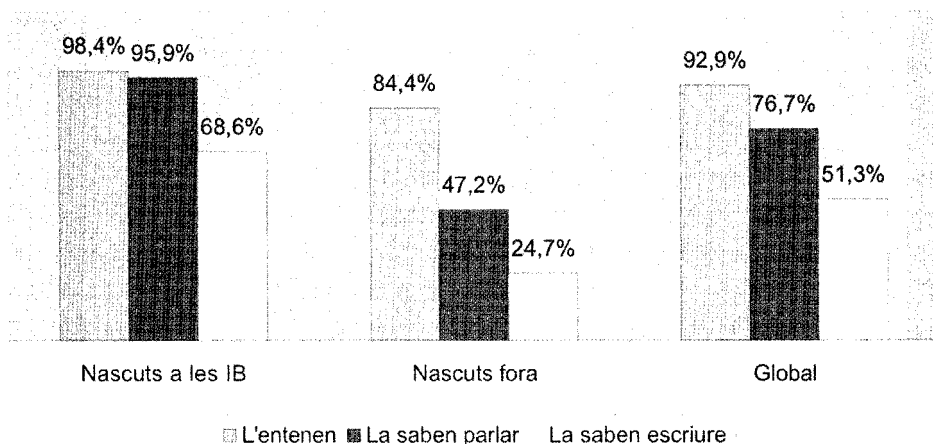
5. Durant l'any 2001 hi va haver proves extraordinàries d'exàmens amb motiu de diverses convocatòries d'oposicions d'accés a la funció pública.

6. Es tracta de la Tercera encuesta básica sobre problemas y opiniones políticas en las Islas Baleares (TEB2002), encarregada a l'empresa SondyMark per la Conselleria de Presidència del Govern de les Illes Balears.

7. Melià, 2002.

ció del Cens. El gràfic 4 en reproduïx les dades sobre coneixements lingüístics; convé tenir en compte que s'han sumat les respostes dels enquestats que diuen que entenen el català, el saben parlar o el saben escriure «bé» o «regular».

GRÀFIC 4. Coneixements de llengua catalana. Població amb dret a vot resident a les Illes Balears. Font: TEB2002.

5. CENS DE POBLACIÓ DEL 2001

El total de la població que constava en les dades provisionals del Cens era de 786.473 persones, de les quals 36.428 (el 4,6%) no va contestar la pregunta sobre coneixements lingüístics, una xifra prou considerable en relació amb la de les altres dues ocasions (1986: 3.863, 0,6%; 1991: 9.047, 1,4%). En les dades definitives, el total de població, incloent-hi els menors de sis anys, és de 837.094; la taula 2 mostra les dades, en valors absoluts i relatius, sobre els coneixements lingüístics d'aquesta població.

D'aquesta taula destaca un aspecte en relació amb les dues consultes anteriors: és la primera vegada que el grup majoritari és, amb diferència notable, el de les persones que saben parlar, llegir i escriure en català, que suposen el 36,7% (el

TAULA 2. Coneixements de català segons el Cens de població del 2001. Dades referides a tota la població (de zero anys a més de noranta). Font: IBAE/INE.			
	Valors absoluts	Valors relatius	
No l'entén	103.628	12,5%	
L'entén	175.955	21,0%	
L'entén i el sap llegir	53.162	6,4%	
L'entén i el sap parlar	64.589	7,7%	
L'entén i el sap parlar i llegir	132.754	15,9%	
L'entén i el sap parlar, llegir i escriure	307.006	36,7%	

segon grup més pròxim és el de persones que l'entenen, que són el 21%). L'any 1986, el grup de persones que sabien parlar, llegir i escriure en català representaven el 16,7%, superat pel grup dels qui el sabien parlar (el 28,1%) i dels qui el sabien parlar i llegir (el 26,5%); l'any 1991, els individus amb les tres habilitats suposaven el 26,3%, però encara tenien molt a prop el grup dels qui el sabien parlar i llegir (el 24,7%).⁸

TAULA 3. Coneixements de llengua catalana (1986, 1991, 2001). Dades referides a la població de sis anys o més. Font: IBAE/INE.

	1986		1991		2001		Increment 1986-2001
	Total	%	Total	%	Total	%	
L'entén	560.985	90,0	587.096	90,0	700.109	89,2	139.256
El parla	444.028	71,3	441.340	67,7	494.341	62,9	50.313
El llegeix	288.520	46,3	363.819	55,8	490.575	62,5	202.055
L'escriu	103.766	16,7	171.240	26,3	305.908	38,9	202.152

Si agrupam els valors a partir de les quatre habilitats bàsiques i els comparam amb els de 1986 i 1991, els resultats que obtenim són els de la taula 3. En aquesta taula podem veure que, si bé en totes les habilitats ha augmentat el nombre absolut de les persones que les posseeixen, els valors relatius únicament s'han incrementat en les pròpiament acadèmiques (llegir i escriure), mentre que les de parlar i entendre s'han reduït. En aquests valors, sens dubte, s'hi reflecteixen els efectes de l'escolarització, per una banda, i els de l'increment de població basat sobretot en la immigració al·loglota. D'altra banda, sorprèn el baix creixement absolut del nombre de persones que el saben parlar en comparació amb el creixement de les altres habilitats. Cal esmentar també la davallada en valors relatius que la capacitat de parlar en català va experimentar, segons els censos, entre 1986 i 1991; això sens dubte es pot explicar, en part, pel canvi de formulació de la pregunta.⁹

Un altre punt de vista que és oportú tenir en compte són les diferències que es donen entre la població nascuda a les Illes Balears i la nascuda a fora (taules 4 i 5). Comparant els resultats d'aquestes taules, no deixa de ser sorprenent que els valors (absoluts i relatius) de la capacitat de parlar s'incrementin sensiblement entre la població nascuda fora de les Illes Balears i, en canvi, disminueixin entre la població que hi ha nascut, mentre que aquest retrocés en valors absoluts no es produeix en cap altre cas. El retrocés global podria ser explicat per l'increment de la població d'origen immigrant, però el fet que entre aquest sector es donin valors positius i sigui entre la població autòctona que es donen els negatius no

8. Cal fer constar que el qüestionari no recull la combinació «l'entén, el llegeix i l'escriu, però no el parla», que en circumstàncies tan especials com la de la nostra societat pot ser significativa.

9. A Melià (1993), es fa un càlcul sobre quins devien ser els valors reals d'aquesta habilitat i quin l'esbiaixament de la resposta a causa del nom de la llengua usat en el qüestionari.

TAULA 4. Coneixements de llengua catalana. Persones de sis anys o més nascudes a les Illes Balears (1986, 1991, 2001). Font: IBAE/INE.

	1986		1991		2001		Increment 1986-2001
	Total	%	Total	%	Total	%	
L'entén	424.230	97,8	424.230	97,5	469.099	97,6	44.869
El parla	390.962	90,2	378.280	86,1	386.675	80,4	-4.287
El llegeix	246.726	56,9	300.219	68,3	368.632	76,7	121.906
L'escriu	92.154	21,3	149.037	33,9	243.588	50,7	151.434

Taula 5. Coneixements de llengua catalana. Persones de sis anys o més no nascudes a les Illes Balears (1986, 1991, 2001). Font: IBAE/INE.

	1986		1991		2001		Increment 1986-2001
	Total	%	Total	%	Total	%	
L'entén	136.755	72,2	158.895	74,6	231.142	75,9	94.387
El parla	53.066	28,0	63.060	29,6	107.666	35,3	54.600
El llegeix	41.794	22,1	63.600	29,9	121.943	40,0	80.149
L'escriu	11.612	6,1	22.203	10,4	62.330	20,5	50.718

deixa de ser una paradoxa important, que no es pot atribuir exclusivament a la qüestió del nom (entre el 1991 i el 2001 aquest canvi en la designació és menys important que entre 1986 i 1991) ni a l'increment dels valors relatius de la immigració de segona generació (aquest sector és escolaritzat en una etapa en què el català ja és present a tots els centres d'ensenyament). A més, els valors dels coneixements lingüístics dels grups d'edat més joves (vegeu la taula 6) són més alts el 2001, en què hi ha d'haver necessàriament més representació d'immigrants de segona generació, que el 1991.

TAULA 6. Capacitat de parlar català segons els grups d'edat. Nascuts a les Illes Balears. Font: IBAE/INE.

6-9	64,5	73,5	9,0
10-14	76,7	84,9	8,2
15-19	79,9	85,5	5,6
20-24	82,4	83,1	0,7
25-29	85,4	81,1	-4,3
30-34	88,5	80,7	-7,8
35-39	90,9	80,6	-10,3
40-44	93,0	82,0	-11,0
45-49	93,6	82,0	-11,6
50-54	93,7	81,5	-12,2
55-59	93,4	80,9	-12,5
60-64	93,0	79,6	-13,4
65-69	93,2	77,4	-15,8
70-74	93,3	75,9	-17,4
75-79	93,6	74,5	-19,1
80-84	93,5	74,1	-19,4
85-90	93,3	71,4	-21,9
90 i més	93,6	69,1	-24,5

Per aprofundir més en l'anàlisi de les dades, es pot abordar la comparació d'aquests valors d'una altra manera (vegeu la taula 7). Entre l'any 1986 i l'any 2001

han passat quinze anys; per tant, totes les persones nascudes a les Illes Balears que el 1986 formaven part d'una franja d'edat determinada ara, el 2001, formen part d'una franja d'edat quinze anys superior.¹⁰

TAULA 7. Evolució de la capacitat de parlar català entre els nascuts a les Illes Balears. Font: IBAE/INE.

		6-9	64,5	15-19	85,5	21,0
6-9	64,7	10-14	76,7	20-24	83,1	6,4
10-14	78,9	15-19	79,9	25-29	81,1	1,2
15-19	82,7	20-24	82,4	30-34	80,7	-1,7
20-24	87,9	25-29	85,4	35-39	80,6	-4,8
25-29	92,6	30-34	88,6	40-44	82,0	-6,6
30-34	95,0	35-39	90,9	45-49	82,0	-8,9
35-39	97,0	40-44	93,0	50-54	81,5	-11,5
40-44	97,7	45-49	93,6	55-59	80,9	-12,7
45-49	98,4	50-54	93,7	60-64	79,6	-14,1
50-54	98,1	55-59	93,4	65-69	77,4	-16,0
55-59	98,6	60-64	93,0	70-74	75,9	-17,1
60-64	98,4	65-69	93,2	75-79	74,5	-18,7
65-69	98,5	70-74	93,3	80-84	74,1	-19,2
70-74	98,4	75-79	93,6	85-89	71,4	-22,2
75-79	98,3	80-84	93,5	90 o més	69,1	-24,4

En aquesta taula queda evident la incoherència de les dades. Per exemple: de les persones nascudes a les Illes Balears que l'any 1986 tenien entre vint i vint-i-quatre anys, el 87,9% deien que sabien parlar en català; quinze anys després, el 2001, aquestes persones tenien entre trenta-cinc i trenta-nou anys, i els qui sabien parlar en català només representaven el 80,6%; per tant, hi havia gent que havia perdut la capacitat de parlar en català. Això encara es fa més evident entre les franges d'edat de la població més gran: per exemple, dels qui el 1986 tenien entre cinquanta i cinquanta-quatre anys, el 98,1% sabien parlar català i, quinze anys més tard, quan aquestes mateixes persones tenien entre seixanta-cinc i seixanta-nou anys, només el sabien parlar el 77,4%.

Aquestes variacions tan grans mostren la poca fiabilitat que podem atorgar a les dades emanades del Cens; una poca fiabilitat que, de totes maneres, no podem saber del cert si és atribuïble al Padró de 1986 o als censos dels anys 1991 i 2001. Així i tot, el fet que a les Balears, segons una informació de la Subdirecció General de Censos y Padrón de l'INE, quedassin sense recollir el 23% dels qüestionaris repartits sembla justificar que els dubtes majors se centrin sobre el darrer Cens.

10. Suposam que podem considerar sense gaire marge d'error que les baixes que s'hi poden haver produït (per defunció, emigració o pèrdua censal) i les altes (per retorn de persones nascudes a les Illes que se n'havien anat fora i per recuperació censal) no aporten canvis gaire significatius pel que fa a la distribució dels valors dels coneixements lingüístics.

El que sembla clar, però, és que, independentment que les dades no fiables siguin unes o siguin altres o siguin totes, no ens serveixen per establir comparacions precises sobre l'evolució que segueixen els coneixements de llengua catalana, sobretot la capacitat de parlar-la, durant aquest període. Com hem dit abans, quan aparegueren les dades del 1991 ja vam veure que, en aquesta habilitat, hi havia hagut una reducció perceptible entre la població autòctona i en el conjunt, la qual podia ser deguda al canvi de manera de referir-se a la llengua de les Illes Balears; aleshores ja vam fer algunes hipòtesis sobre aquests resultats. Però, en aquell moment, el retrocés (entre el 4% i el 5,6%) era paral·lel a totes les franges d'edat afectades; ara, a les mateixes franges, es mou entre l'1,7% i el 24,4%, i augmenta de manera regular així com la franja d'edat és més avançada.

La percepció que les dades proporcionades pels censos no són correctes (de fet, són contradites per les enquestes que s'han anat fent durant aquest període de temps),¹¹ es referma quan, en analitzar l'evolució municipal (vegeu la taula 8), comprovam que en pobles d'interior amb poca incidència de la immigració s'han produït retrocessos importants de la capacitat de parlar en català i, en canvi, en altres amb una major incidència de la població al·lòctona els valors que es donen són positius.

TAULA 8. Evolució de la població i de la capacitat de parlar el català en alguns municipis (1991-2001). Dades referides a la població de sis anys o més. Font: IBAE/INE.

Municipi	Població 1991	El parlen (%)	Població 2001	El parlen (%)	Diferència
Alaró	3.445	85,8	3.760	78,2	-7,6
Ariany	823	97,2	727	59,6	-37,6
Artà	5.419	86,0	5.765	75,2	-10,8
Campos	6.079	93,6	5.824	72,4	-21,2
Calvià	19.010	37,1	33.383	42,4	5,3
Palma	278.023	57,6	311.559	58,7	1,1

També s'aprecien dades poc creïbles quan analitzam el procés que ha seguit la capacitat de parlar el català entre la població que resideix a les Illes Balears (exceptuant els nascuts a l'estranger) agrupats per comunitat autònoma de naixement (taula 9).

TAULA 9. Evolució de la capacitat de parlar el català segons la comunitat autònoma de naixement (1991-2001). Dades referides a la població de sis anys o més. Font: IBAE/INE.

Comunitat de naixement	1991	2001	Diferència
Total Estat espanyol	69,6	67,8	-1,8
Illes Balears	86,1	80,4	-5,7
Catalunya	80,0	75,4	-4,6
País Valencià	51,4	59,5	8,1
Resta de l'Estat	21,6	34,0	12,4

11. Vegeu a Melià (2002) algunes dades extretes de dues enquestes (la del CIS de l'any 1998 i la de SONDYMARK per al Govern de les Illes Balears del 2002, a la qual ens hem referit en la nota 6).

És difícil de creure que entre la població nascuda a les Illes Balears el coneixement de llengua catalana hagi disminuït i que, en canvi, entre la població nascuda a la resta de l'Estat s'hagi incrementat de manera més que considerable. La disminució produïda entre la població nascuda a Catalunya i l'increment entre els nascuts a València sembla desmentir que tota l'explicació s'hagi de cercar en la qüestió del nom de la llengua.

6. CONCLUSIONS

Errades en la recollida dels qüestionaris, en l'entrada de dades o respostes esbiaixades pel nom de la llengua poden explicar les incoherències detectades en els resultats del Cens del 2001 sobre coneixements lingüístics; sigui quina sigui la causa, la veritat és que les dades no fan més que incorporar més contradiccions i incerteses al voltant de l'evolució que segueix el procés de normalització lingüística a les Illes Balears. És urgent, per tant, aplicar altres eines de mesura que ens donin una aproximació més fiable a la situació social de la llengua catalana, tot i que sempre, tenint en compte les circumstàncies que condicionen la nostra societat, serà difícil obtenir-ne una descripció prou aproximada.

En aquesta situació tan complexa, darrerament s'ha produït una important inflexió en relació amb la intervenció institucional sobre el procés de normalització lingüística. Fins ara, en general, els pocs canvis que s'introduïen des de les institucions suposaven sempre un avanç, normalment insuficient, a favor de la llengua catalana. El canvi de Govern, com a resultat de les eleccions autonòmiques del maig del 2003, ha suposat l'inici de la difusió d'un missatge institucional clarament negatiu per a la normalització lingüística i l'aplicació de mesures que, amb la finalitat d'assolir un suposat bilingüisme ideal, tenen per objectiu fer retrocedir la presència de la llengua catalana dels pocs àmbits en què havia assolit una certa prioritat; en canvi, no s'ha fet cap gest nou per incrementar-ne la presència en els àmbits en què no hi és o només hi apareix de manera molt marginal.

El futur de la llengua catalana a les Illes Balears, per tant, no depèn de la bondat i l'encert en la recollida de dades, sinó que està molt més relacionat amb una estabilitat demogràfica i un compromís institucional del qual no sembla que puguem disposar de manera immediata.

BIBLIOGRAFIA DE REFERÈNCIA

- CONSELLERIA DE TURISME (2004): *El turismo en las Illes Balears*. Palma: Govern de les Illes Balears, Conselleria de Turisme. (Informació també disponible a Internet: <http://www.finestraturistica.org/>.)
- DGPL (2000): «Estudi del grau de coneixement de llengua catalana assolit pels alumnes de les Illes Balears en obtenir el graduat en educació secundària obligatòria. Curs 1999-2000». [Treball inèdit encarregat per la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears; exposició dels resultats i conclusions redactades per Beatriu Defior i Barcons.]
- DGPL (2001): «Estudi del grau de coneixement de llengua catalana assolit pels alumnes de les Illes Balears en obtenir el batxillerat. Curs 2000-2001». [Treball inèdit encarregat per la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears; exposició dels resultats i conclusions redactades per Beatriu Defior i Barcons.]
- GINARD, Joan (1995): «Grau de coneixement del català a les Balears», dins *Actes del Simposi de demolingüística. III Trobada de Sociolingüistes Catalans*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Pàg. 135-151.
- IBAE (1989): *Quaderns d'Estadística II. La llengua de les Illes Balears*. Palma: Govern Balear, Institut Balear d'Estadística.
- IBAE (1993): *Cens de Població 1991. VII. Taules sobre el coneixement de la llengua de la CAIB*. Palma: Govern Balear, Institut Balear d'Estadística.
- MELIÀ, Joan (1993): «Qui l'encerta l'endevina. Comentari als censos de 1986 i 1991», *El Mirall* 63 (juliol-agost): pàg. 46-48.
- MELIÀ, Joan (2002): «La situació lingüística a les Illes Balears. Comentaris al voltant d'una enquesta», *Llengua i Ús* 25 (tercer quadrimestre): pàg. 61-64.